

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

1907

Ny följd * X årg.

Häft. 13.

DAGNY

TIDSKRIFT FÖR SOCIALA OCH LITTERÄRA INTRESSEN

UTGIFVEN AF

FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET

REDAKTÖR: LOTTEN DAHLGREN

INNEHÅLL:

STEN GRAVE, Stegrade uppgifter.

ANN MARGRET HOLMGREN, född Tersmeden, De norska kvinnornas rösträttsseger.

M. ANHOLM, De tillspillo gifna. I.

ANN MARGRET HOLMGREN, född Tersmeden, Hvad kunna vi göra för vår rösträttsfråga?

Stjällunden Skola

MYGGBETT

hem eller på sina resor.

Allt högre värdera konsumenter Salubrin, ju fullständigare de lära känna dess egenskaper och ändamålsenliga användning genom att rådfråga läkare och genom att efterse bruksanvisningen. Salubrin tillhandahålles i Parfym-, Specer- och Färgaffärer. Partilager hos **GELJER & C:O, Stockholm.**

hafva ofta varit första anledningen till att personer försökt Salubrin. Ständig erfarenhet är att de, som försökt Salubrin till lindrande af obehagen af **insektstyg, ömma fötter, sår** eller andra **yttre skador**, icke vilja vara i saknad däråt i sina

Kvinnliga juridiska byrån

Triewaldsgränd 2, (hörnet af Kornhamnstorg).

A. T. 143 23.

Boutredningar, Inkasseringar. Förlikningar, Rättegångar, Egendomsförsäljningar, Affärsöfverlåtelse, Legala handlingars uppsättande, Juridiska uppdrag af alla slag.

Kontorstid kl. 1/2 10—4.

Nya Hushållsskolan.

(för bildade flickor). Grundad 1881.

Föreståndarinna: Fröken H. Cronius.

Nya Hushållsskolans Matsalar

Vestra Trädgårdsgatan 19.

Obs.! Särskild matsal för fruntimmer.

Ärade damer!

Stockholms Mönsteraffär,

10 Jacobsbergsgatan 10

är den enda på platsen som kan rekommendera tillförlitliga och moderna mönster och bör ej förblandas med nyuppkomna mönsterförsäljningar.

Allm. Tel. 161 36.

FORMULÄR OCH ANVISNINGAR

TILL

ÄKTENSKAPSFÖRORDS UPPRÄTTANDE

UTGIFNA AF

FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET.

Rekvireras från F.-B.-F:s byrå.

ULLGARN

Svenskt och Engelskt för hand och maskinstickning samt väfnad, Hamburgergarn, Zéfir-, och Kastorgarn, Carmen-, Tua-, och Andalusigarn till Schalar. Oblekt, Blekt, och Crémefärgadt Fiskegarn till Gardiner, Glansgarn, Mattvarp, Mattskedar och finare Väfskedar, allt till lägsta priser i

Axel Hindersons Garnbod.

Hötorget 13.

För kapitalister, särskildt fruntimmer, har det länge varit ett önskningsmål att kunna öfverlämna vården af sina värdepapper och skötseln af sina affärer åt någon person eller institution, som med absolut säkerhet förenade punktlighet och noggrannhet i utförandet af det anförtrodda uppdraget äfvensom prisbillighet. En sådan institution är

Stockholms Enskilda Banks Notariatafdelning

(Lilla Nygatan 27, expeditionstid 10—4),

som under garanti af **Stockholms Enskilda Bank** åtager sig vård och förvaltning af enskilda personers och kassors värdepapper.

Exempel 1. Om en person hos Notariatafdelningen deponerar obligationer, inkasserar Notariatafdelningen vid förfallotiderna kuponger och tillhandahåller deponenten influtna medel. Vidare efterser Notariatafdelningen utlottningar af obligationer och underrättar deponenten i god tid, ifall en denne tillhörig obligation blifvit utlottad, samt lämnar förslag till ny placering af det ledigblifna kapitalet.

Exempel 2. Om inteckningar deponeras hos Notariatafdelningen, underrättar Notariatafdelningen gäldenären därom att räntorna å inteckningarna skola till afdelningen inbetalas, hvarefter de medel, som inflyta, till deponenten redovisas. Vidare tillser Notariatafdelningen att inteckningarna blifva i vederbörlig tid förnyade. Om en hos afdelningen deponerad inteckning genom underlåten förnyelse skulle förfalla, ersätter **Stockholms Enskilda Bank** därigenom uppkommen skada.

Förvaringsafgift: 50 öre för år pr 1,000 kronor af depositionens värde, dock ej under två kronor.

Anonser för DAGNY

upptagas af

fröken Ingeborg Bergström, 31 Östermalmsgatan 31.

Riks. Tel. 97 83.

AKTIEBOLAGET INGEBORG HALLINS BRODERIAFFÄR

rekommenderar sitt rikhaltiga lager af konstnärliga, uppritade och påbörjade broderier.

Största urval af alla färgnyanser i Silke och Garn.

Uppritade broderimönster och namn.

Originalmönster till alla broderier, utförda af konstnärer, fås på beställning.

Originalstatyetter och Antikviteter.

Elever emottagas.

Order expedieras äfven till landsorten.

Aktiebolaget Ingeborg Hallins Broderiaffär,

Malmskillnadsgatan 32, Stockholm.

Allm. Telefon 220 97.

Aug. Magnusson

44, 46 & 48 Vesterlånggatan 44, 46 & 48

31 & 33 Stora Nygatan 31 & 33

(ingång endast från Vesterlånggatan)

STOCKHOLM

Min nya Afdelning

för

Hvita varor

erbjuder odisputabelt största urval af:

Duktyger, Handdukar, Linnelärfster
och alla slags **Hvita Väfnader.**

Almedals, Norrköpings (Tuppen) och
Gamlestadens samtliga **Väfnader**
ständigt på lager till *fabrikpris.*

Då helt stycke tages lämnas *extra rabatt.*

All slags Linnesömnad och Märkning
utföres *omsorgsfullt* å egna Atelierer.

För **Utstyrlar** ovilkorligen bäst och billigast.

Solida varor. Största urval.

Billigaste priser.

Aug. Magnusson,

STOCKHOLM.

Stegrade uppgifter.*)

Svenska kvinnornas stora rösträttspetition anno 1907 har samlat 142,128 namnunderskrifter. Siffran är imponerande och framhäfves också med stolthet af alla kvinnliga anhängare af *jus suffragii*. Men äfven om dessa icke vilja inlåta sig på att summera ifrån alla dem som håglöst, endast för en god väns skull eller för en ihärdig persons påtryckning, m. m. dylikt gifvit sitt betydelsefulla penndrag, borde de icke för mycket yfvas öfver siffrans storlek.

Ty bakom denna står en ännu otald falang af kvinnor, som icke sagt sitt ord: de ovissa, att icke säga ovisa, de konservativa, de tanklösa, de efterblifna, de undertryckta, de i urgammal fördom bundna, de för manlig gunst fjäskande, de ännu sofvande etc. Under hvilken rubrik vi än vilja ställa dem, faktum är, att de utgöra en kompakt, stillastående massa, ett fruktansvärdare hinder för de etthundrafyrtiotusens hoppfulla sträfvan än de stockkonservativaste fäderna i riksdagens båda kamrar. Och om den i sig så rättvisa saken blir beled, satt i fråga, förnekad, till sist röjd föraktfullt ur vägen, så är det ytterst denna orubbliga kinesiska mur, mot hvilken den stjälp.

De kvinnliga rösträttsföreningarna ha med berömvärdt nit tändt intressets låga för den stora rättsfrågan litet hvarstädes i vårt långsträckta land. De ha under sin korta lifstid gjort ett godt stycke arbete, det skola äfven motståndare erkänna, men de ha ännu icke nått målet. Fastmer stå de nu inför stegrade uppgifter.

*) Denna till tidskriften strax efter riksdagens afslutning i början af juni insända uppsats, ansluter sig i hufvudsak till redaktionsartikeln »Rättigheter och ansvar» i häft. 11—12, hvartill vi hänvisa. Sten Graves ord äro ett ytterligare bevis för hur lefvande ansvars känslan gent emot vårt släktes »stegrade uppgifter» blifvit; här är det en representant för Syd-Sveriges kvinnor, som under denna pseudonym riktar en allvarlig maning till sina medsystrar.

Det är icke nog med att intresset för rösträtten och därmed för de stora samhällsfrågorna tändts hos kvinnorna. Det flammar för häftigt hos en del, flämtar hos andra och hålles nätt och jämt vid lif med rykande veke hos svaga själar. Ännu vill det mycket till innan det bringas att lysa likt en stadig fyrbåk vida omkring öfver djupen som på höjderna. Rätt ofta råder just däruppe ett större egyptiskt mörker än man skulle tro vara möjligt i en så upplyst tid. Där har ofta den skinnorrhaste konservatism sitt tillhåll och där går all bevisföring i cirkelgång, om den öfverhufvud går alls, ty oftare står den i kräftans tecken. Icke utan förvåning får man där lyssna till argument från Mose dagar och frågar sig därvid förvirrad, om man råkat förirra sig in i en längesen förfluten tid.

Och nere i djupen ropas andra röster, hvilka icke heller tyckas vara af denna tiden, utan af en kommande, då »kif och strid och blodig mantel», långt ifrån att befinnas för alltid förvisade till det förflutna, åter framdragas i namn af det allmännas bästa. Därvid man återigen tager sig om pannan och frågar, om detta blott är en ond dröm i fredens tidevarf. I sanning mörkret ligger lika tungt, ehvad man blickar upp eller ned.

Kraftiga tag ha redan tagits för folkupplysningen i vårt land. Nu måste ännu kraftigare verkas för kvinnoupplysningen speciellt.

Vi förstå att det behöfs, så länge det ännu förekommer att äfven ganska unga kvinnor med mormorsbekymrad min skaka på hufvudet och förnumstigt, utan att i ringaste mån själfva ha satt sig in i frågan, eftersäga det manliga argumentet: Jag vill för ingen del yrka på rösträtt för kvinnan, därför att hon uteslutande har sin uppgift inom hemmets fyra väggar, och det kan aldrig befordra hennes lycka att blanda sig i de allmänna angelägenheter, som det är mannens ensak att sköta.

Sankta Simplicitas! Hvar står *det* skrifvet? Och hvem har väl påstått, att detta rättfärdiga kraf på full likställighet med mannen i medborgerligt afseende framkommit för att befordra den enskilda kvinnans personliga lycka? Om en sådan obetydlighet handlar det alldeles icke. Hvad det gäller är möjligheten att genom hennes hjälp göra tusen olyckligas och värnlösas tillvaro en hårsman mindre usel, lättare att fördraga. Har denna tanke aldrig fått rum i Simplicitas hjärna? Eller om den en kort stund stigit upp i hennes bättre hjärta, har hon då trott sig göra till fyllest med en allmosa vid dörren åt en bland tu-

sen? Nåväl, ingen förringe ett kärleksverk i det tysta, änskönt det verkar som en droppe i hafvet. Mätte likväl allt flera af denna Simplicitas systrar bringas att inse det den hjälper bäst, som arbetar på att alldeles förekomma eländet, än den som på måfå söker dämpa dess hejdlösa flöde. Att således den kvinnliga hjälptrupp, som är på uppmarsch för att bispringa männen i deras fruktlösa kamp mot den kringgripande sociala nöden, missnöjet och orättvisan icke kan, icke utan största men för samhället får tillbakavisas. Sannerligen vi lefva i tider, då det icke är rådligt att försmå ens en svag kvinnas hjälpsamt framsträckta hand.

Det måste göras begripligt för såväl kvinnor som män, att eftersom vi icke stå kvar på den gammalpatriarkaliska ståndpunkten, duger det icke att fortfarande tänka urmänniskornas tankar. Långsamt, oändligt långsamt, har kvinnan arbetat sig upp ur stoftet. Från att vara mannens trälinna och leksak, har hon omsider nått fram till att blifva en människa som han. Men mycket återstår, innan den gudomliga skapartanken — »mannens *hjälp*» — förverkligas i hela dess obegränsade, af manlig tanke ännu knappast skönjda räckvidd. Att hon ännu icke på långt när hunnit dit bör icke förundra, snarare kan det anses stort att hon hunnit så långt. Hon har mestadels stått ensam i sin kamp, eftersom det endast undantagsvis fallit mannen in att han, den starkare, haft plikt som han haft förmåga att här vara kvinnans hjälp. Och hon har därvid visat prof på en så oerhörd uthållighet och en så okuffig arbetsenergi, att ringaste eftertanke borde säga det manliga släktet: här är en kraft att taga vara på, en kraft som på ett helt annat och förmånligare sätt borde komma mänskligheten till godo.

Det är emellertid icke företrädesvis mot männen de kvinnliga rösträttsföreningarna nu måste rikta sina vapen. De mera upplysta och fjärrskådande bland dessa stå ju redan på deras sida. Nej, deras främsta uppgift måste blifva att spränga den ofvannämnda muren på kvinnolinjen, cementerad som den är af manlig trånghet, att skjuta bräsch på bräsch i den mörka stillastående massan, tills det blir möjligt att i de glesnande leden upptäcka och förgöra de värsta dödsfienderna. Och hvilka skulle väl de mest seglifvade bland dessa till sist befinnas vara, om icke de två kända veteranerna: *fördomen*, och så den fiende, som Cyrano, döende, ännu med förtviflan bekämpar — *dumheten!*

Det heter ännu från alla håll, och tyvärr ofta med full rätt: kvinnan är icke mogen för rösträtt. Det ögonblickliga genmälet: icke heller rättaren på hennes gods, icke heller arbetaren i hennes fabrik, icke heller hennes betjänt, för hvilkas rösträtt riksdagen nu gjort sitt yttersta — kan likväl icke anses som ett dräpande mothugg. Faktum kvarstår. Om den manliga kontingent, som nu framsläppes blott och bart i sin egenskap af män, icke är mogen, kommer detta strängt taget icke kvinnorna vid, så länge de själfva icke heller äro det. Hvad som tillkommer dem är icke jämförelser med de i bildningsgrad lägre stående, utan ärligt, intensivt arbete på egen mognad till båtнад för familj, samhälle och stat. Det duger icke att slå sig till ro med ett lamt: mogenheten kommer nog af sig själf med ansvaret. Detta är en oförlätlig tidspillan! Ansvarskänslan, som i allmänhet är stor hos kvinnan, så stor ofta att den skrämmer henne tillbaka, skall visserligen blifva hennes bästa drifkraft. Hon skall säkert själf vara den första att erkänna sin oförmåga och sin okunnighet, men så skall hon ock med sedvanlig energi sätta in all sin kraft på att råda bot för sina brister. Helt visst måste dock de kvinnliga rösträttsföreningarnas närmaste uppgift blifva, att i detta arbete räcka henne en hjälpsam hand.

* * *

Här skall endast göras ett par antydningar, i hvilken riktning denna hjälp kunde gifvas. Hvad som behöfdes vore *föreläsningföreningar för kvinnor*, i likhet med de för arbetare startade. Att ett sådant behof föreligger kan en enda blick på auditoriet vid en s. k. arbetareföreläsning snart öfvertyga om. Det visar sig därvid esomoftast, att det ojämförligt större antalet åhörare utgöres af kvinnor af alla klasser och åldrar. Om nu icke endast arbetarekvinnor, utan äfven deras mera bildade systrar så talrikt infinna sig vid dessa populärt hållna föredrag, kan väl detta anses vittna om en stor kunskapsörst. Men hvad de senare oftast få vid dessa tillfällen är ju blott en repetition — visserligen en ganska god sådan — i ämnen som de redan känna. Kunde rösträttsföreningarna, utan att störa de gagnrika arbetareföreläsningarnas verksamhet, jämnsides med dessa anordna speciellt för bildade kvinnor ägnade föreläsningkurser i allmänna

och sociala ämnen, skulle hela kvinnosaken föras ett stort steg framåt.

Därjämte borde i anslutning till de populära sommarkurserna (hvilka, sådana de nu gestalta sig, i allmänhet ägna sig mera för lärare och barnuppfostrare) bringas till stånd en särskild kurs för kvinnor af alla åldrar, hvilka, utan att ha tillfälle till långvariga akademiska studier, önska utvidga sitt vetande och icke minst sin tankevärld. Härvid skulle främst hänsyn tagas till deras utbildning såsom *människor*, ehuru väl deras eventuella uppgifter som hustrur och mödrar icke finge förbises.

Växte sedan ur dessa kortare lärokurser i hvarje stad kvinnohögskolan fram med sin mångsidiga, grundliga utbildning i alla ämnen, kunde den kvinnliga rösträttens förespråkare sägas ha nått ett långt stycke, om än icke målet för sina stegrade uppgifter. Vid denna högskola skulle dessa akademiskt utbildade kvinnor, hvilka man nu endast med oblida ögon tyckes vilja släppa fram i de manliga arbetsleden, vara på sitt rätta arbetsfält. Icke så att förstå, som skulle alla dess lärarekrafter vara af enbart kvinnlig art. Detta skulle endast befordra den ensidiga syn på tingen, som nu är så vanlig hos båda könen, och som kvinnans ingripande på de hittills exklusivt manliga arbetsområdena just skulle söka afhjälpa. Af samma skäl skola ock kvinnliga lärarekrafter vid gosskolor och universitet icke kunna annat än inverka på ett lyckligt sätt till en allt *helsidigare släktets utveckling*. Och detta måste ju vara det stora framtidsmålet.

Ingen ödesdiger nivellering mellan de båda könen. Nej, men ett lyftande af kvinnor som män, så att öfverlägsna män icke se ned på kvinnan och underlägsna män icke frukta den öfverlägsna kvinnan. Då skall icke längre spörjas efter man eller kvinna, utan hjälpen skall, när den behöfs, sökas där den står att få — hos dugligheten.

* * *

Det är endast den kvinnliga tanklöshetens, frärdfullhetens och ytlighetens tomma agnar, som med okunnigheten behöfva samlas och brännas bort, tillika med »det ynkliga oförstånd, som är i karlarnas ovärdiga sätt att betrakta kvinnor endast såsom honor, det vill säga endast såsom *kvinnor*».

Det är en man, därtill ett stort om än misskändt snille, som yttrat dessa sistnämnda ord i samband med sin höga uppskattning af kvinnokönet. För honom är kvinnan enligt naturens gudomliga ordning:

- »1) en förståndig varelse: med all en sådan varelses rättighet och höghet;
- 2) en människa: med all en människas rättighet och höghet;
- 3) en medborgare: med all en medborgares rättighet och höghet;
- 4) en vän: för alla sina vänner;
- 5) en släkting: för alla sina släktingar;
- 6) en husmoder för hela sitt hushåll;
- 7) och ändtligen allra sist en hon, en älskarinna för en viss lycklig karl, eller om ni hellre vill en hustru».

Samme man — Thomas Thorild är hans halft förgätna namn — hvilken icke skräder orden, då han i samma lilla skrift talar om männens dårskap, förklarar äfven, att om man betänker huru just »i den mån en karl förädlas, liknar han i mildhet af seder och väsende en kvinna — och tvärtom, att just i den mån en kvinna försämras, börjar hon i all slags osed att likna en karl» samt »den likhet som är emellan kvinnor och alla sanna snillen» — om man betänker allt detta, säger han, »så är det omöjligt att icke tillägga kvinnorna just samma naturliga höghet öfver karlarna, som dessa alltid tilltrott sig äga öfver kvinnorna, hvarigenom förståndets ordning i världen måste upprättas på detta sätt: naturen, snillen, kvinnor, karlar, djuren».

Utan att vilja påstå att kvinnokönet i sin helhet under de gångna hundra åren, som sig bordt, gjort sig förtjänt af denna höga rangordning, ville vi gärna instämma med denne oförvägne kvinnans förkämpe, då han vidare fräntager männen all rätt att tala om svaghet:

»Hvad kan man vänta af karlarnas vett, när de med all sin trotsighet nästan aldrig kunnat upplyfta sig till ens en tanke om det som är *högre* styrka. . . Att styrka i senor är styrka, det är det allra första och klaraste af allt hvad de veta och rätta principen i hela deras vishet; men att sanningens makt, hvars minsta vink gör revolutioner och omskapar tiderna, att skönhets makt, för hvilken alla hjältar fallit, att välgörandets makt, som aldrig något lefvande väsen emotstår — är en oändligt högre

styrka: det är för dem en nyhet. Men denna styrka är Guds och snillets och kvinnornas».

Det var en man, vi upprepa det, som för ett sekel sedan ställde kvinnan på samma plan som Gud och snillet. Det tillkommer ännu kvinnan, att i ödmjuk själfkänedom om hvad hon varit, är och borde vara lyfta sig till denna tankes höjd.

Sten Grave.

De norska kvinnornas rösträttsseger.

Hur innerligt vi än hade önskat, att Sverige fått äran af att vara den första fullt suveräna stat i världen, som visat kvinnan den aktning och det förtroende, som den statsborgerliga rösträtten och valbarheten innebär, så lyckönska vi dock uppriktigt Norges kvinnor och Norges land till lyckan att ha fått gå i spetsen. Vi deltaga af allt hjärta i deras glädje.

Hvarje vunnen rösträttsseger är så att säga gemensam för hela världens kvinnor, oberoende af nationalitet. Den är en hjälp på vägen för alla, som ännu ej nått det stora målet, men kämpa för det. Lyckligtvis ha vi hopp om att Sverige snart också skall visa vägen för öfriga europeiska stater i att hedra kvinnan med medborgerlig tillit. Det vore eljes sorgligt, om svenske män icke skulle anse sitt lands kvinnor värda samma förtroende, som Finlands och Norges kvinnor rönt af sina landsmän.

Vi hoppas t. o. m. att vår riksdag skall ha mod att ta steget fullt ut och bevilja kvinnorna allmän rösträtt lika med männen.

Norges kvinnor ha fört en målmedveten och energisk kamp för sina politiska rättigheter. Bland annat ha de flitigt begagnat den rätt hvarje norsk medborgare äger att väcka motion i stortinget. Stortingsmän, villiga att framlägga och förespråka deras motioner, ha aldrig saknats.

1886 framlades första gången i stortinget två förslag om politisk rösträtt för kvinnan. De behandlades 1890. Då uttalade sig 4 medlemmar i konstitutionskommittén principiellt emot och 3 för saken. En medlem ansåg, att vägen till politisk rösträtt

för kvinnan borde gå genom ernåendet af den kommunala. Förslaget om rösträtt för kvinna på samma villkor som för man fick 44 röster.

Tre år senare behandlades ånyo likalydande förslag. Då var det minoriteten i konstitutionskommittén som afstyrkte, medan majoriteten tillstyrkte. Förslaget om rösträtt för kvinnan på samma villkor, som då gällde för mannen, fick 58 röster.

Från midten af nittioalet sker en vändning. Den ofvannämnda uppfattningen, att kvinnan först borde ha kommunal rösträtt, vinner tillslutning från många håll och tycks minska stortingsmännens intresse för frågan.

1902 afstyrkte konstitutionskommittén alla förslag om politisk rösträtt för kvinnan. Bland skälen för afslag framhölls, att man önskade vinna erfarenhet om, hur den kommunala rösträtten, som tilldelats kvinnan föregående år, skulle verka.

Ice heller 1904 ansåg sig konstitutionskommittén ha nog erfarenhet efter endast ett kommunalt val, hvori kvinnorna deltagit, utan afstyrkte därför ånyo.

Kom så 1905 års folkomröstning, då omkring 300,000 kvinnor inom fjorton dagar, frivilligt och utan ekonomisk hjälp eller stöd från någon myndighet, tecknade sina namn under en adress till stortinget med tillslutning till 7:de junibeslutet.

Inom alla politiska partier förmärktes genast en beredvillig stämning för att utsträcka rösträtten till kvinnan. Arbetarepartiet satte upp allmän rösträtt för kvinnan som första punkt på sitt program. På vänsterns program ställdes: »Politisk rösträtt för kvinnor efter samma regler, som nu gälla för den kommunala rösträtten». Regeringen ställde sig utanför frågan, men statsminister Michelsen uttalade sig under valkampanjen för reformen. Inom konstitutionskommittén fanns endast en motståndare.

Ur konstitutionskommitténs utlåtande i år må anföras följande för kvinnan hedrande ord: »Såväl kvinnans förmåga och begåfning, som hennes utbildning, karaktär och intelligens anvisa henne plats vid sidan af mannen att lösa samhällsuppgifter, som svårigen kunna lösas fullt tillfredsställande utan en samverkan af alla krafter i samhället».

Den slutliga debatten, 14 juni, blef icke särdeles anmärkningsvärd, så när som på att flera talare betonade, att en begränsning af rösträtt till endast kommunalt röstberättigade kvinnor med nödvändighet snart måste bortfalla.

Den kände kvinno-saksmotståndaren, herr *Malm*, som i långa tider mer gagnat än skadat kvinno-saken genom sin uråldriga, in i det rent absurda gående uppfattning om kvinnans rätta ställning, underhöll församlingen med ett lika långvarigt som skrattretande inlägg mot hela kvinnorörelsen, hvilken han betraktade som ett sjukdomssymptom, ett memento mori för samhället. Han citerade Marcus Porcius Cato, som 195 år före Kristi födelse höll ett lysande föredrag mot kvinnorna, hvori han säger: »Vi romare härska öfver hela världen, men öfver oss härska våra hustrur». »Detta är faktiskt förhållandet», menade herr *Malm*, »och så skulle vi utvidga deras inflytande genom att ge ifrån oss det lilla, vi ha kvar!»

Herr *Bryggesaa*, ordf. i konstitutionskommittén, anförde däremot, att arbetet skulle bli bättre och grundligare, om män och kvinnor arbetade samman, de skulle se sakerna mer allsidigt. Han trodde, att kvinnorna kanske hade särskild fallenhet för de sidor af det offentliga lifvet, som männen voro minst skickade för. Just därför skulle samhället vinna på att få också kvinnorna med i arbetet.

Herr *Castberg* påpekade, att i andra länder var det arbetarne, som genomdrifvit rösträtt för kvinnan, och han ogillade, att man nu utestängde ett stort antal arbeterskor. Han påvisade, hur bl. a. nykterhetsrörelsen vunnit i Australien genom kvinnornas deltagande i det politiska lifvet — ett uttryck för att den moraliska rörelsen i landet blifvit starkare. Likaså hade en mängd humanitära reformer i lagstiftningen på sociala områden genomförts sedan kvinnorna kommit med.

Professor *Stang* ansåg den uppfattningen ha segrat genom den allmänna rösträtten, att det är alla synpunkters och alla intressens brytning i samhällslifvet, som skall vara ledande och styrande. Men hur skall man då kunna utestänga hälften af mänskligheten? Den har väl också sina egna synpunkter, sina egna intressen? Han såg ett betryggande för fredsarbetet i tanken på att många kvinnor, möjligen i en nära framtid, sutte i parlamenten rundt om i Europa.

Redan innan frågan behandlades i stortinget var man tämligen viss om utgången. Den blef, att »Kvindestemmeretsforeningens» förslag, framställt af *Carl Stousland*, bifölls med 96 röster mot 25.

Därmed beviljades rösträtt åt alla kvinnor, som fyllt 25 år

och betalat skatt till stat och kommun för en inkomst af 400 kr. i stad, 300 på landet, eller som ha ägendomsgemenskap i äktenskap med en man, som betalt skatt för denna summa. De röstberättigade kvinnornas antal anses nu vara omkring 300,000.

Enligt grundlagen är hvarje politiskt röstberättigad person, som fyllt 30 år och bott 10 år i landet, äfven valbar till stortinget.

»Landskvindestemmeretsforeningens» förslag om allmän rösträtt för kvinnan förkastades med 73 röster mot 48.

* * *

Jublet bland kvinnorna öfver stortingets beslut var naturligtvis stort. Ty, om också ej *alla* landets kvinnor fått rösträtt, som önskligt varit, så hade dock $\frac{3}{5}$ af dem fått det. Och man hade det bästa hopp om att de utelämnade snart också få sin rätt.

På flera ställen i landet höllos kvinnoheter. I Kristiania hade »Landskvindestemmeretsforeningen» möte, där *fru Qvam* hälsades med stormande applåd vid sitt inträde. I varma ord blef hon tackad för sitt outtröttliga och uppoffrande arbete för saken — ett arbete, som kostat henne många sömlösa nätter, mycken möda och bekymmer.

Äfvenså ägnades tacksamma ord åt minnet af hennes afidne man, statsminister Qvam, den förste att kämpa för kvinnans medborgarrätt, och åt hennes dotter, dr *Louise Qvam*, som genom sina motioner om rösträtt uträttat mycket i stortinget.

»Nyländes» grundläggande, kraftfulla och modiga redaktis, fröken *Gina Krog*, som i skrift och föredrag alltid varit en af de främsta stridskämparna, fick äfven sitt välförtjänta tack. Till henne strömmade lyckönskningstelegram och bref från när och fjärran, både inom och utom Europa. Så äfven från Sveriges politiskt intresserade kvinnor, främst naturligtvis från deras stora politiska organisation Landsföreningen för kvinnans politiska rösträtt, hvilken genom sin ordf. fröken Anna Whitlock lyckönskade »till vunna medborgerliga rättigheter»*).

Om denna sina landsmanninors stora seger skrifer Gina Krog i »Nylände»: »Som så mycket annat stort kom också kvinnorösträtten stilla. En förmiddags debatt, som ådagalade,

*) F.-B.-F:s styrelse har äfven sändt ett lyckönskningstelegram.

hur stadfästad öfvertygelsen var hos anhängarna — och vi hade den». — — »Men också de stora följderna skola säkerligen komma stilla, undan för undan och naturligt. Kvinnorna tänka nog icke på att förvåna världen i ett tag. Efter hvad vi erfarit, tänka de mer på det nya ansvar de fått, och i glädjen öfver det vunna glömma de ej, att det vill arbete till för att kunna bruka de nya rättigheterna och att utöfva de nya plikterna till gagn för sig själf och andra».

Vi tvifla icke på att denna fröken Krogs uppfattning är riktig, och vi sända därför de norska kvinnorna ett tillitsfullt »lycka till!»

*Ann Margret Holmgren,
född Tersmeden.*

* ————— *

De tillspillo gifna.

I.

Det var invigningsfest vid ett tyskt Magdalenahem. Den betydelsefulla akten hade försiggått med öflig högtidlighet, och festtalaren, styrelsens ordförande, hade hunnit till afslutningen af sitt anförande, utan att hans ord gifvit uttryck för andra föreställningar än sådana, som åhörarna voro förberedda på att höra. Men vid själfva afslutningen framkastade han en tanke, som väckte allmän öfverraskning och hvaraf flere togo anstöt.

Efter att ha framhållit de stora offer af tid, pengar och kraf-ter, som detta arbete skulle komma att kräfva, tillade talaren: »Likväl vågar jag påstå, att om blott *en enda* af dessa arma, vilsekomna varelser här blefve räddad, skulle alla offer rikligen vara belönade.»

En af de närvarande, en högre ämbetsman, fick senare tillfälle att förehålla talaren det öfverdrifna i ett dylikt påstående. Men denne svarade endast: »Mina ord inneburo icke en skynt af öfverdrift. Jag är fullkomligt viss på att om denna enda räddade vore er dotter eller syster, skulle inte heller ni anse offret för stort.»

Min dotter! Min syster! Härmed är säkerligen den enda rätta synvinkeln anlagd, icke blott på detta slag af räddningsarbete, utan på samhälleliga åtgöranden öfver hufvud. När det icke längre gäller ett x i den stora massan utan en kär, närskyld person, då bli vi icke mindre ömsinta för olyckan än öfverseende och redo till att bringa offer. Icke bör man affärda en sådan samhörighetsfordran med något af dessa slagord — *utopi, sentimentalitet* m. m. — hvarmed under offentliga debatter en mera ideell uppfattning af samhällskrafven i regeln bruka aflifvas! Den kan i själfva verket lika mycket vara uttryck för den förutseende klokskap, hvarmed man tager lifvets omskiftelser och tusende möjligheter med i räkningen. Dock, för en lagstiftning, byggd på kristlig grund, borde den förra synpunkten icke vara främmande. Man kunde med fog framställa det påståendet, att om denna synpunkt hade fått vara bestämmande för vårt offentliga lif, liksom den mången gång är det i det enskilda, så hade vi icke nu att bevittna dessa maktens öfvergrepp gentemot en svagare part, hvilka leda tanken snarare till en mohammedansk lifsuppfattning än till en kristen.

Jag vill här icke tala om själfva denna akt af tillspillogifvande, som den reglementerade prostitutionen och hela dess anordning i själfva verket är, i det att därigenom den ena parten obestriddligen offras för den andra. Kraftigare pennor än min hafva framhållit detta, för att om möjligt väcka det allmänna rättsmedvetandet. Hvad jag i detta sammanhang vill söka klargöra, är den mindre beaktade princip af tillspillogifvande, hvilken präglar de offentliga åtgärderna emot de inskrifna, för så vidt de råka komma utom gränserna för det af reglementet föreskrifna. Tack vare dessa åtgärder, som komplement till inskrifningen, äga vi i vårt högt kultiverade samhälle en klass kvinnor, hvilka med rätta kan införas under rubriken *de tillspillo gifna*. Att sådana grymma missförhållanden kunna få bestå, visar nogsam det vi under samhällets vigda dopmössa ännu hafva något af »hedningahåret» kvar, ty kristendomen erkänner inga spillror, således icke heller den ena människans tillspillogifvande af den andra.

* * *

Alla våra sinnen hafva i denna tid blifvit upprörda af en liten skrift*), på hvars blad en sådan tillspillo gifven uttalar sin ankla-

*) »Den undre världen». En lifshistoria.

gelse mot de undantagslagar, hvilka drifvit henne allt djupare ned i fördärfvet. Anklagelsen får så mycket större vikt som den talar med det oåterkalleligas myndighet. Man tvingas att lyssna till den rösten, antingen man vill eller inte, ty man märker snart, att denna olyckliga icke hörde till dem, som med förbundna ögon kasta sig i fördärfvet och sedan viljelöst låta sig drifva med af strömmen, utan att hos henne fanns en ande, där det goda och det onda kämpade en väldig strid med hvarandra. Och hvad som gör skildringen så ytterligt uppskakande är den slutledning, hvarje tänkande läsare måste komma till: det var tillämpningen af vissa samhällsätgärder, som gaf striden dess tragiska utgång.

Det är sålunda alldeles påfallande, hvilken afgörande vändning, som inträder i den olyckligas sinnesförfattning, medan hon undergår sitt första fängelsestraff. Ifrån att ha varit en visserligen vilseförd och lastbar, men dock medgörlig och godmodig kvinna, som aldrig tänkte på att taga sig själf rätt, blir hon hård och trotsande. »Jag tog glaset till min tröst och började trotsa Gud och människor», skrifver hon. Efter denna första bekantskap med den samhällleliga rättvisan, är utförsvägen gifven för henne och hennes lif blir därefter en enda vandring mellan häkte, fängelse och sjukhus. »Fängelset endast förhårdade mig», skrifver hon efter andra resans straff; »när jag slapp fri, tog jag skadan igen och begagnade glaset så mycket flitigare». Under den tredje fängelseperioden ansattes hon af själfmordstankar, och för hvarje upprepad bekantskap med fängelselifvet finna vi uttryck för förhårdade tankar, hvarmed hon nedtystar de kraftiga dragningarna till upprättelse. »Jag kan inte tänka på någon bättring, när jag ser huru orättfärdigt det går till i denna värld... Kunde jag framdeles vedergälla mina oförrätter, så skulle jag göra det... Jag börjar förhärda mig själf», med hvilka sorgliga ord anteckningarna sluta.

Ovillkorligen frågar man sig, huru och hvarigenom fängelsestraffet kunnat utöfva en så nedbrytande inverkan.

Jag föreställer mig, att där brottslingen kan erkänna ett rättvist förhållande mellan brottet och straffet, där bör detta kunna verka till upprättelse i stället för till förhårdelse. Jag tror äfven, att om denna kvinna, hvilken ingenstädes söker bemantla sin synd, utan äger kraft att döma sig själf, blifvit ådömd tvångsarbete för *själfva detta lastbara lifs skull* — naturligtvis innan hon ägde inskrifningens sanktion —, så hade straffet ej på henne haft denna

nedbrytande verkan. Man måste komma ihåg, *att lifvet i synden var tillåtet*; det var endast en sådan relativ obetydlighet som öfverträdandet af polisens föreskrifter för detta lif, hvilken straffades. Däraf kom hennes sinnes uppror mot hvad hon måste känna såsom en förfärlig orättvisa, en ordningsmaktens godtycklighet.

Den arma kvinnan ger sällan upplysning om orsaken, hvarför polisen »tog» henne. Genom att läsa de af öfverståthållare-ämbetet utfärdade föreskrifterna för de inskrifna, kan man dock själf så ungefärligen utfylla luckorna.

Dessa föreskrifter afse, dels att förhindra spridandet af smitta och bestämma sålunda öfver besiktningsskyldigheten, dels att upprätthålla en viss ordning, på det att en dylik skamfläck på en stads lif må hållas så mycket i skymundan som möjligt. De inskrifna förbjudas sålunda att beträda vissa af polisen närmare bestämda gator och platser, att vistas ute efter ett uppgifvet klockslag så väl som att tilltala förbipasserande och att visa sig i fönstren, att utan polisens tillstånd byta bostad eller lämna staden o. s. v. De skola i det hela taget, som moment a) säger — hvilket i sitt sammanhang låter nästan parodiskt — »föra ett tyst och stilla lefverne».

Dessa föreskrifter synas under de gifna förutsättningarna icke vara så synnerligen strängt fordrande. Det är först, när de ställas i ljuset af den 7:de paragrafen, som man förstår deras rätta innebörd och konsekvenser. Enligt denna skall en inskrifven, som underlåter att ställa sig till efterrättelse dessa föreskrifter eller »de föreskrifter, som i öfrigt kunna henne af polismyndigheterna meddelas» och oakadt erhållen varning ej låter sig rätta, dömas enligt lösdrifvarelagen och kan i sådant afseende ådömas allmänt arbete på intill 3 år.

Med de ofvan citerade orden *de föreskrifter, som i öfrigt kunna henne af polismyndigheterna meddelas*, är tydligen fältet öppnadt för administrativt godtycke, och härmed förklaras möjligheten af den hetsjakt, som polisen satte i gång gent emot den olyckliga författarinna af omberörda skrift. Man måste komma ihåg, att förseelser mot lösdrifvarelagen icke beifras vid allmän domstol, utan af poliskammaren i staden och motsvarande forum på landet. Den klagorätt, som den dömda visserligen äger*), torde väl sällan komma till användande af kvinnor i den undantagsställning, som här närmast är fråga om.

*) Besvärshöfd för ådömdt tvångsarbete finnes till Högsta domstolen.

Nu är det att märka, det tvångsarbetet icke i juridisk mening betraktas som ett *straff*, utan som en åtgärd, afsedd att för någon tid oskadliggöra för samhället besvärliga individer, således som ett preventivt medel. I sin praktiska tillämpning torde denna åtgärd dock blifva ett verkligt straff, och det ett ganska strängt sådant, som vi senare skola se. När tvångsarbete därför ådömes administrativt, således utan de skyddsformer, hvilka laga domstol förlänar, och för en relativt så ringa förseelse, som försyndelse emot lösdrifvarelagen — bettlande, vagabonderande — måste straffet drabba de dömda som en svår godtycklighet från ordningsmaktens sida och därför verka förhårdande. I synnerhet gäller detta de kvinnor jag här närmast afser, hvilka, då de ju drifva ett yrke, ur kommunal synpunkt ett yrke som andra, hvaraf staden drager inkomster — icke rättsvisligen borde kunna föras in under denna lag.

Det är icke svårt att föreställa sig, huru under sådana förutsättningar tvångsarbetet skall verka på dessa kvinnor, ovana som de äro vid arbete öfver hufvud, men däremot vana vid ett tygelöst lif, nedbrutna, som de äro till kropp och själ just af detta lif.

Beröfvade friheten, underkastade ett i de minsta detaljer noga bestämdt reglemente, hvilket tillämpas med militärisk stränghet, satta under sträng uppsikt till ett arbete, som försiggår i instängda rum och alltid detsamma, måste dessa stackars kvinnor, under dagarnas dräpande enahanda, känna sig som insnörda i en spänntröja. Under spänntröjan födas sällan ädla, botfärdiga känslor, men däremot trots, hat och bitterhet, och när den tages af, vaknar endast lifshungern med förökad kraft. Det fall, som i »Den undre världen» beskrives, synes i detta hänseende vara typiskt. Icke blott hos oss utan också i andra länder, där man söker på ett motsvarande sätt bekämpa lösdrifveriet, erkännes detta vara ett ganska vanligt resultat¹⁾.

Visserligen är bevakningen kvinnlig såväl i Norrköpings tvångsarbetsanstalt som i Landskronas, och det ligger nära till hands att tänka, det en varmhjärtad kvinna skulle kunna vara till stort gagn på en sådan plats. Något mildrande, än mindre något höjande inflytande kan dock icke under den nuvarande ordningen från bevakningen utgå, i det reglementet förbjuder de uppsiktshafvande hvarje meddelande med fångarna utöfver de strängt nödvändiga tillsägelserna.

¹⁾ Om tvångsarbetets inflytande på manliga fångar se »Hem och anstalter för lösdrifvare» af G. H. von Koch.

Den inverkan det oerhörddt enformiga lifvet utöfvar på detta slag af kvinnliga fångar ger sig ett pregnant uttryck i de besynnerliga, för att icke säga abnorma infall dessa emellanåt få. Den mörka cellen är i allmänhet ett fruktadt straffmedel, men ibland händer det, att fångar med afsikt begå en eller annan våldsamt blott för att få komma dit. De äro då, hvad de själfva kalla »angripna af cellsjuka», hvilket vill säga så mycket som att enformigheten är på väg att döda dem. De känna då en oemotståndlig hunger efter ombyte, bestode detta också bara i — att komma i mörk cell.

För att kunna fränkänna frihetens beröfvande under så försvårande omständigheter karaktären af *straff*, måste man alldeles sakna förmågan att sätta sig in i dessa människors själstillstånd. Tvångsarbetet, såsom det hos oss tillämpas, torde i verkligheten drabba lika tungt som något fängelsestraff, äfven om det icke kan kallas straff i betydelse af rättvis vedergällning. Det är därför som rent preventiv åtgärd — hvilket det ju är ämnadt att vara — oförsvarligt strängt. Denna stränghet hämnar sig själf i så måtto, att de frukter lagen väntar i ersättning för de kolossala summor, hvilka årligen på dessa anstalter utgifvas — nämligen att lösdrifvarne där uppfostras till ett ordnad och arbetsamt lif — att dessa frukter uteblifva. Däremot kan man icke förneka tvångsarbetets preventiva betydelse i en annan mening — i detta fall äro dess frukter alltför uppenbara — nämligen däri, att det synes alldeles särskildt ägnadt att förvandla lagens mera tillfälliga offer till fängelsets stamkunder. Därigenom befrias visserligen samhället från besvärliga individer, men individerna gifvas tillspillo.

Att det dock finnes utvägar att tillvarataga också dessa brutna krafter visa resultatena från Tysklands kvinnokolonier.

M. Anholm.

— * —

Hvad kunna vi göra för vår rösträttsfråga?

Kvinnornas rösträttsfråga har nu inträdt i ett läge, som kräfver mer arbete af oss än någonsin förr. Utsikterna till frågans snara lösning ha aldrig varit gynnsammare — *nota bene* såvida

vi nu göra allt som kan göras för att väcka frågan till ökad lif och för att sätta alla krafter i rörelse för den på den korta tid som återstår oss till nästa riksdag.

Frågan om kvinnans politiska rättigheter står redan på det socialdemokratiska partiets program. Den Lindhagenska gruppen har i årtal kämpat för oss. Vänsterns ledare har nu nyligen uttalat, att partiet inser nödvändigheten af att uppta frågan, och högern har visat många tecken till välvilja. Man skulle då kanske tro, att allt är väl beställt. Nej, alla dessa män i riksdagen, som vilja ge kvinnan rätt, såväl som mannen, måste *se* och *höra* att de ha ett starkt stöd i den allmänna opinionen för att kunna genomföra en så stor reform.

Som bekant afslog 1907 års riksdag alla förslag om politiska rättigheter för kvinnan, men antog, såsom hvilande, förslag till *allmän* rösträtt för män. För att bli lag måste detta förslag ånyo godkännas under nästa riksdagsperiod.

Om 1908 års riksdag kan förmås att bevilja politiska rättigheter åt kvinnorna, skulle vi alltså samtidigt med de hittills utslutna männen kunna få komma i åtnjutande af förtroende som medborgare.

I annat fall — om vår fråga ännu en gång faller — då stå Sveriges kvinnor utestängda i sällskap med förbrytare och förståndslösa —!

Kan vi, utan att af all vår kraft söka förekomma det, låta en sådan skam öfvergå oss?

Nej — inte om vi ha aktning för oss själfva och kärlek till vårt land, inte om vi önska se Sverige bland de länder, som visa vägen i humana, tidsenliga och rättvisa reformer.

»Men hvad kan vi då göra?» hör jag er fråga. Jo, ganska mycket. Jag skall här uppräknat några smärre företag, som hvarken ta tid eller krafter i anspråk. De kunna göras redan i sommar, öfverallt, på landet eller i staden, vid badorter eller på resor och möten af olika slag. Se här:

Ni kan liniera upp en lista med kolumner till anteckning af namn, titel eller yrke, och postadress för kvinnor som vilja inträda i någon af landets 92 rösträttsföreningar. Försök muntligen och skriftligen att vinna minst *ett*, helst många namn. Insänd så listan till sekreteraren i Landsföreningen för kvinnans politiska rösträtt Arsenalsgatan 4, Stockholm, men upptag *icke* årsavgiften, den är olika i olika föreningar.

Ni kan hos ofvannämnda person portofritt få flygblad, upprop m. m. till gratis utdelning på möten.

Ni kan skaffa större eller mindre penningssummor till bestridande af tryckkostnad och porto för sådant tryck, samt insända beloppen till nyssnämnda adressat, som då sänder kvitto.

Ni kan uppmuntra kvinnor på landsbygden att under sommaren bilda nya rösträttsföreningar, hjälpa dem att få nödiga upplysningar för ändamålet o. s. v.

Ni kan uppmana rättvisa män af alla partier att nu träda fram och slå ett slag för politiska rättigheter äfven åt kvinnan, den gifta som den ogifta. Uttalanden och opinionsyttringar af män äro just nu ytterst viktiga. Och till sist:

Ni kan — det minsta och lättaste af allt — anlägga den internationella rösträttsalliansens märke, som fås å 35 öre hos Stockholms F. K. P. R:s sekret., Grefgatan 10. Troligen finns märket att få inom alla öfriga rösträttsföreningar. Äfvenså — helst i parti — hos bildhuggarinnan, som modellerat det, Fru Pedersen-Dan, adr. Griffenfeltsgade 39, Köpenhamn.

Det enkla och vackra märket är gjordt af bronsliknande koppar och framställer bilden af en kvinna med vågskål i hand. På den släta botten läsas orden: »*Jus Suffragii*», som betyda *Rösträtt*. Detta märke bäres nu af kvinnor öfver hela vida världen, till synligt tecken på att de önska få rösträtt.

Kanske menar mången, att en dylik liten tingest är betydelselös — ej värd att talas om ens. Långt därifrån. Blefve den ständigt buren af hvarje kvinna i vårt land, som vill ha rösträtt, skulle den helt visst tala ett ganska mäktigt språk. Den skulle dessutom blifva en föreningslänk mellan kvinnor af alla åldrar och samhällsställningar. Det skulle ha en stor och vacker betydelse, om den rika frun bure samma prydnad som den fattiga fabriksflickan. Det skulle betyda, att båda ha samma längtan att hedras med den tillit och det förtroende som politiska rättigheter innebära.

Ann Margret Holmgren,
f. Tersmeden.

Följande småskrifter kunna erhållas genom **Fredrika-Bremer-Förbundets Byrå**, 54 Drottninggatan, Stockholm. Till landsorten expedieras de pr efterkraf eller mot insänd likvid jämte postporto.

Fredrika-Bremer-Förbundets uppkomst och utveckling. Föredrag af *Gertrud Adelborg*. Pris 10 öre.

Kvinnoarbete och Kvinnoflycka af *Anna Sandström*. Pris 50 öre.

Under hvilka förutsättningar kan kvinnorörelsen blifva af verklig betydelse för kultur och framåtskridande af *Anna Sandström*. Pris 10 öre.

Till frågan om kvinnans politiska rösträtt. Ett diskussionsinlägg af *Natanael Beskow*. Pris 5 öre.

Bör den svenska kvinnan erhålla politisk rösträtt? af *Anna Whitlock*. Pris 10 öre.

Hvarför är motståndet mot kvinnans politiska rösträtt oberättigadt? af *H. Borelius*. Pris 10 öre.

Principerna för kvinnans rösträtt af *L. Wahlström*. Pris 10 öre.

Hur bör den svenska kvinnan bereda sig för den politiska rösträtten? af *A. Whitlock*. Pris 5 öre.

Lärdomar af den kvinnliga rösträttsrörelsen af *L. Wahlström*. Pris 10 öre.

Några manliga inlägg i den kvinnliga rösträttsfrågan. Pris 15 öre.

Den kvinnliga rösträttsrörelsen. Minneslista. Pris 3 öre.

Till regeringen från svenska kvinnor ingiåna skrivelser i rösträttsfrågan 1905—1906. Pris 25 öre.

Strödda intryck från den internationella kvinnorösträttskongressen i Köpenhamn af *A. M. Holmgren*. Pris 10 öre.

Hvarför skola kvinnorna vänta? af *F. Stéenhoff*. Pris 10 öre.

Svenska kvinnans kommunala rättigheter och skyldigheter af *Gustaf A. Aldén*. Pris 10 öre.

Den svenska kvinnans rättsliga ställning. Kort redogörelse för nu gällande lagstiftning af *Georg Stjernstedt*. Pris 60 öre.

De kvinnliga kontors- och butikbiträdenas ställning. Ett bidrag till hufvudstadens arbetarestatistik. Pris 15 öre.

Petition uti Reglementeringsfrågan från Fredrika-Bremer-Förbundets styrelse den 6 maj 1902. Pris 5 öre.

Fredrika-Bremer-Förbundets 20-årsmöte 12—14 januari 1905. Pris 25 öre.

Rabatt lämnas vid rekvisition af minst 100 ex.

Stadgar och berättelser angående Fredrika-Bremer-Förbundets verksamhet utsändas gratis.

Anmälan.

Dagny, utgifven af och organ för **Fredrika-Bremer-Förbundet**, anmäler med **1907** sin 22:a årgång. Tidskriften skall fortfarande ha till sin hufvuduppgift att verka för en sund och lugn utveckling af arbetet för kvinnans höjande i sedligt och intellektuellt, såväl som i socialt och ekonomiskt hänseende.

Liksom tillförene skall **Dagny** beakta kvinnofrågan och dess företeelser samt ägna sin uppmärksamhet åt olika områden af kvinnlig verksamhet, såväl de praktiska som de intellektuella. Ehuru största utrymmet är förbehållet åt sociala frågor, stå de litterära intressena äfven på tidskriftens program.

Dagny redigeras af fröken **Lotten Dahlgren**, till hvilken, under Förbundets adress, alla bidrag till och meddelanden rörande tidskriften böra ställas.

Dagny utkommer **1907** med 20 häften, utgörande minst 28 tryckark.

Priset för hel årgång:

För medlemmar af **Fredrika-Bremer-Förbundet** . . . kr. 3.50.

För icke medlemmar af **Fredrika-Bremer-Förbundet** » 5.00.

Förbundsmedlemmar prenumerera å **Fredrika-Bremer-Förbundets** byrå, 54 Drottninggatan, personligen eller medelst postanvisning. Icke förbundsmedlemmar kunna prenumerera dels vid alla postanstalter i riket, dels på förbundsbyrån, dels äfven hos hrr bokhandlare.

Lösnummer kunna erhållas å **Fredrika-Bremer-Förbundets** byrå till ett pris af 30 öre pr enkelhäfte.

Adresser:

Fredrika-Bremer-Förbundet: Drottninggatan 54.

Rikstelefon 27 62. Förbundets byrå öppen 11—4. Allm. tel. 48 16

Fredrika-Bremer-Förbundets Sjuksköterskebyrå: Tunnelgatan 25.

Rikstelefon 68 98. A. T. 82 11.

Wademeccum

var bland alla munvatten på hygieniska utställningen i Grand Palais, Paris 1902 det enda som erhöll högsta utmärkelse, Guldmedalj, och detta i sin egenskap af »antiseptiskt munvatten» (antiseptique dentifrice).

Barnängens Tekniska Fabrik,

H. M:t Konungens hosleverantör

Stockholm.